

LA LIBRE CIRCULATION DES DÉCISIONS JUDICIAIRES EN EUROPE : APPLICATION AU CONTENTIEUX DU CONTRAL DE TRAVAIL

La libre circulation des travailleurs dans l'Union européenne est une réalité. Cette liberté n'a toutefois pas été de pair avec la création d'une réglementation spécifique visant les relations individuelles de travail qui s'étendent sur plusieurs pays. Ceci explique l'importance des questions de droit international privé qui peuvent naître de la relation de travail internationale. Si pour la question de la compétence internationale, la Convention de Bruxelles offre des règles spécifiques qui visent à protéger le travailleur, il n'existe pas de régime particulier pour la reconnaissance et l'exécution des décisions.

Or le travailleur qui profite de la libre circulation a tout intérêt à ce qu'une éventuelle décision de justice qu'il obtient dans un Etat membre puisse être rapidement et facilement exécutée dans les autres Etats. Cette contribution vise à faire le point sur la libre circulation des jugements en Europe, à partir de la situation du travailleur-créancier. Après avoir retracé les grandes lignes de l'origine et de l'évolution du principe de libre circulation des décisions judiciaires en Europe, le texte se penche plus particulièrement sur les modifications apportées à ce régime par le récent Règlement dit Bruxelles I. Les efforts des Etats membres ont permis de faire disparaître un certain nombre d'obstacles à la libre circulation des jugements. Si le passage de la frontière a dorénavant toutes les apparences d'une formalité, il n'en reste pas moins que l'exécution d'une décision dans un autre Etat membre passe toujours par le détour d'une 'nationalisation' préalable de la décision. Dans un dernier temps, l'évolution future est évoquée, et notamment la possibilité de créer un véritable titre exécutoire européen qui pourrait circuler librement entre les Etats membres sans devoir passer par la formalité de l'exequatur.

HET VRIJ VERKEER VAN BESLISSINGEN BINNEN DE EUROPESE UNIE TOEPASSING OP HET ARBEIDSRECHTELIJK CONTENTIEUX

1. INLEIDING

1. Arbeidsrelaties geven ook aanleiding tot transnationale conflicten. Hoewel de internationale aspecten van het arbeidscontract lange tijd voor ‘*quantité négligeable*’ gehouden werden, groeit de laatste jaren het besef dat de Europese constructie en het daarbij gepaard gaande vrij verkeer van werknemers tussen de Lid-Staten, het aantal transnationale, en dan vooral Europese arbeidsrelaties, zal doen toenemen.¹ Het vrij verkeer van werknemers is immers een van de vier grote vrijheden waarop de Europese constructie stoelt : werknemers worden aangespoord om in andere Lid-Staten hun talenten aan te bieden. Zo is het niet meer uitzonderlijk dat onderdanen van een Lid-Staat in een andere aan de slag gaan, voor een korte² of langere periode.

Zoals bij elke menselijke verhouding kunnen daarbij conflicten ontstaan. Bij deze zullen de traditionele internationaal privaatrechtelijke vragen relevant zijn, vooral nu de Europese aansporing om van het vrij verkeer te genieten, niet gepaard is gegaan met een harmonisatie van de regels die de individuele arbeidsrelatie gestalte geven.³ Elders in dit boek is al overtuigend aangetoond hoe de werknemer die van de Europese vrijheid

¹ Zie recent nog de studie van CH. DENEVE, *Grensoverschrijdende conflicten in het arbeidsrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 179 p. Terzake was de studie van F. GAMILLSCHEG grondlegend : *Internationales Arbeitsrecht (Arbeitsverweisungsrecht)*, Beiträge zum ausländischen und internationalen Privatrecht nr. 27, Berlin, De Gruyter, 1959, 454 p. Zie verder J. DUMORTIER, *Arbeitsverhoudingen in het internationaal privaatrecht*, Reeks sociaal recht nr 12, Antwerpen Kluwer, 1981, 409 p.

² Hierover heeft de Unie een specifieke regeling uitgevaardigd, de richtlijn van 24 september 1996 betreffende het ter beschikking stellen van werknemers met het oog op het verrichten van diensten, zie hierover M. TRAEST, “De detachering van werknemers in het internationaal privaatrecht na de Europese richtlijn van 16 december 1996”, *R.W.*, 1998, 1339-1346; A. H. VAN HOEK, “Internationale mobiliteit van werknemers : een onderzoek naar de interactie tussen arbeidrecht, EG-recht en IPR aan de hand van de detacheringsrichtlijn”, *Ars Aequi*, 2000, 915-919 en S. KREBBER, “Die Bedeutung von Entsenderichtlinie und Arbeitnehmer-Endsendegesetz für das Arbeitskollisionsrecht”, *IPRax*, 2001, 22-28. Algemeen : B. BORGMANN, *Die Entsendung von Arbeitnehmern in der Europäischen Gemeinschaft : Wechselwirkungen zwischen Kollisionsrecht, Grundfreiheiten und Spezialgesetzen*, Frankfurt, Peter Lang, 2001, 325 p.

³ De EU heeft destijds wel een poging ondernomen om de verwijzingsregels voor individuele arbeidsovereenkomsten te harmoniseren, zie het voorstel voor een Verordening (EEG) van de Raad m.b.t. het op arbeidsverhoudingen binnen de Gemeenschap toe te passen conflictenrecht, *Pb.*, 18 mei 1971, C-49/26 en hierover B. A. HEPPLER, “Conflict of Laws on employment relationships within the EEC”, in *Harmonisation of private international law by the EEC*, K. LIPSTEIN (ed.), Londen, Institute of Advanced Legal Studies, 1978, 39 e.v. Dit voorstel is nooit werkelijkheid geworden en is na de inwerkingtreding van het Europees verdrag van 19 juni 1980 over de op contracten toepasselijke wet zonder waarde geworden. Recent zie M. V. POLAK, “Brussel, Lugano, Rome, Den Haag of toch weer Brussel ? : de voortschrijdende europeanisering van het internationaal privaatrecht met betrekking tot individuele arbeidsverhoudingen”, *Sociaal Maanblad Arbeid*, 2000, 346-353.

gebruik maakt, afdoend beschermd wordt door de bijzondere Europese regels inzake internationale bevoegdheid.⁴ Meestal zal de werknemer voor de rechter van zijn woonplaats dan wel van de plaats van tewerkstelling kunnen procederen. Deze beschermende regeling verdwijnt echter wanneer de werknemer de verkregen beslissing wenst te laten uitvoeren. Hij wordt dan onderworpen aan de gemeenrechtelijke regeling inzake uitvoering van buitenlandse beslissingen, zonder voorkeursbehandeling.⁵

De bijzondere bevoegdheidsregels verliezen echter een groot deel van hun waarde als de werknemer onoverkomelijke hindernissen ontmoet om de beslissing te kunnen laten uitvoeren waar de werkgever goederen bezit. Zoals de Boer het terecht opmerkt, “[h]et mag voor het rechtsgevoel van de eiser heel bevredigend zijn om in het gelijk gesteld te worden, maar als het in land X gewezen vonnis niets betekent in land Y waar het effect had moeten sorteren dan kan hij in land Y weer helemaal opnieuw beginnen”.⁶ De ruime waaier aan bevoegde fora en, in het bijzonder, de mogelijkheid om voor zijn eigen rechter te procederen, betekenen voor de werknemer slechts ‘fictieve’ forumopties als de verkregen beslissing in de slotfase van het geschil een moeizaam en tijdrovend exequatur moet ondergaan.

Daarom zal in deze bijdrage onderzocht worden of de Europese ‘executie’-regels de werknemer voldoende beschermen.⁷ Uitgangspunt van dit onderzoek is dat de werknemer baat heeft bij een zo vrij mogelijk verkeer van beslissingen.⁸ Belemmeringen van het vrij verkeer kunnen de werknemer, als ‘zwakke’ partij, bijzonder treffen. Het is voor de ‘modale’ schuldeiser reeds frustrerend om, na een beslissing ten gronde te hebben

⁴ Zie de bijdrage van A.-M. ROUCHAUD in dit boek.

⁵ Voor andere ‘bijzondere’ vorderingen bestaan er op internationaal vlak wel speciale afspraken, die tot doel hebben de lijdensweg van de executie van een beslissing in een ander land te vermijden, zie bijv. voor alimentatievorderingen het Haagse verdrag van 15 april 1958 inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake onderhoudsverplichtingen jegens kinderen (Wet van 11 augustus 1961, *B.S.*, 28 oktober 1961).

Ook de EU heeft de noodzaak erkend van een bijzondere regeling voor de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake onderhoudsvorderingen. Het daartoe onderhandelde Verdrag van Rome van 6 november 1990 betreffende de vereenvoudiging van de procedures voor het verhaal van vorderingen inzake onderhoudsverplichtingen is echter nooit in werking getreden. Zie hierover P. JENARD, “La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 et ses prolongements”, *Rep. Not.*, 11/6, Brussel, Larcier, 1994, 64-65, nr. 15.

⁶ TH. M. DE BOER, “Een zoo doeltreffend en rechtvaardig mogelijke ordening’. Vragen rond de bestaansgrond van het internationaal privaatrecht”, Mededelingen van de Afdeling Letterkunde, Nieuwe Reeks Deel 59-1, Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen, 1996.

⁷ Voor de bepaling van de op een internationale arbeidsrelatie toepasselijke wet, zie CH. DENEVE, *o.c.*, Antwerpen, Intersentia, 2001, 33-72.

⁸ Dit is des te meer zo nu de Europese bevoegdheidsregels de werknemer vaak de keuze zullen geven tussen verschillende fora. Het is dus niet uitgesloten dat hij ervoor kiest een geding in te spannen voor een andere

gekregen, nogmaals in een ander land te moeten procederen om het exequatur daarvan te bekomen. Voor de werknemer kunnen bijkomende exequatur-formaliteiten een reden zijn om het geschil in de eerste plaats niet voor de rechter te brengen! Snelheid en eenvoud zijn des te belangrijker nu de loonvordering geen alledaagse vordering is. Het spreekt vanzelf dat het hier vaak om het enige inkomen van de betrokkene en zijn familie zal gaan.⁹

2. In deze bijdrage gaan we slechts in op vragen die rechtstreeks verband houden met de zgn. ‘*passage de la frontière*’. Het spreekt vanzelf dat wat er zich vóór en na dit ogenblik in een gerechtelijke procedure voordoet, voor de werknemer, en in het algemeen voor elke schuldeiser, ook belangrijk is. Te denken valt bijv. aan de moeilijkheden i.v.m. de concrete executie van een beslissing in een ander land,¹⁰ of aan de problemen die de betekening van een stuk in een ander land doet rijzen. Deze scheiding werd trouwens reeds meermaals door het Hof van Justitie bevestigd.¹¹

Vooraleer de huidige regeling te kunnen beoordelen (nrs. 7 e.v.) en de voorzienbare evoluties toe te lichten (nrs. 15 e.v.), dient in de eerste plaats de geschiedenis van het vrij verkeer kort geschetst te worden (nrs. 3 e.v.).

rechter dan deze van de plaats van vestiging van de werkgever, terwijl mogelijke activa van deze laatste juist op die plaats te vinden zullen zijn.

⁹ In deze bijdrage zullen slechts *individuele* arbeidsconflicten aan bod komen. Voor collectieve geschillen wordt naar andere bijdragen in dit boek verwezen. Geschillen i.v.m. de sociale zekerheid worden trouwens van het toepassingsgebied van de hier besproken Europese regeling uitgesloten. Vermeldenswaard is dat de basis Europese Verordening i.v.m. de sociale zekerheid wel een bijzondere regeling bevat voor de inning door sociale zekerheidsinstellingen van bijdragen in een andere Lid-Staat. Art. 92 van de Verordening (EEG) 1408/71 van de Raad betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (*Pb.* 5 juli 1971) bepaalt dat deze bijdragen “op het grondgebied van een andere Lid-Staat [kunnen] worden geïnd volgens de administratieve procedure en met de waarborgen en voorrechten welke van toepassing zijn op de inning van premies of bijdragen welke aan het overeenkomstige orgaan van laatstbedoelde Staat verschuldigd zijn”. Voorwaar een exorbitante uitvoeringsmethode, die geen tegenhanger kent in het gemeen recht! België en Frankrijk hebben in uitvoering van deze bepaling een akkoord gesloten (akkoord van 31 mei 1978, *B.S.*, 31 mei 1978; *Pax.*, 1978, 633).

¹⁰ Zie over de concrete uitvoering van een buitenlandse beslissing in de aangezochte rechtsorde de recente studies van F. RONFINI, “Les grandes lignes du droit de l’exécution dans les pays de l’Union européenne”, *Rev. dr. ULB*, 2001, 43-81 en van W. KENNET, *The Enforcement of Judgments in Europe*, Oxford Monographs in Private International Law, Oxford University Press, 2000, 435 p. Zie ook de bijdragen verzameld in *The execution of court decisions in civil cases*, verslagboek colloquium van de Raad van Europa op 15-17 oktober 1997, Council of Europe Publishing, 268 p.

¹¹ Zie H.v.J., 2 juli 1985, *Deutsche Genossenschaftsbank t. S.A. Brasserie du Pêcheur*, zaak 148/84, *Jur.*, 1985, 1987, r.o. 18 en H.v.J., 4 februari 1988, *Horst Ludwig Martin Hoffmann t. Adelheid Krieg*, zaak 145/86, *Jur.*, 1988, 662, r.o. 27. Zie ook Preamble van het voorstel van verordening van 14 juli 1999 : Voorstel voor een Verordening (EG) van de Raad betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken van 14 juli 1999, COM (1999) 348 def., p. 22, ook gepubliceerd in *IPRax*, 2000, 41, waarin bepaald wordt dat de exequaturprocedure “a pour objet de rendre exécutoire la décision dans l’Etat d’origine et ne préjuge en rien des procédures visant à l’exécution proprement dite de cette décision dans l’Etat membre requis”.

2. HET VRIJ VERKEER VAN BESLISSINGEN IN EUROPA : EEN LANGE GESCHIEDENIS... IN HET KORT

3. De gedachte van een vrij verkeer van beslissingen binnen Europa is niet nieuw.¹² Reeds in de 19de eeuw werden tussen de verschillende landen verdragen gesloten, met het oog op de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen.¹³ Via deze weg werd ook gepoogd om de beruchte artikels 14 en 15 van het Franse Code civil te neutraliseren.¹⁴ Bij het sluiten van het Europees Executieverdrag in 1968 werd vastgesteld dat tussen de toenmalige 6 Europese Lid-Staten niet minder dan 10 bilaterale verdragen in werking waren, om dan nog te zwijgen over de gespecialiserde verdragen.¹⁵ Sommige van deze bilaterale verdragen blijven trouwens nog vandaag een bescheiden rol spelen in marge van de Europese instrumenten.

4. Bij het onderhandelen van het Verdrag van Rome tot oprichting van de Europese Gemeenschap werd afgezien van het idee om het vrij verkeer van beslissingen als een van de fundamentele vrijheden in het verdrag op te nemen, naast de nu traditioneel geworden vier vrijheden. Het Verdrag nodigde echter de Lid-Staten uit om onderhandelingen aan te gaan om een regeling voor het probleem van de grensoverschrijdende rechterlijke beslissingen te treffen. Volgens art. 220 (nu : 293) van het EG-verdrag, zijn de Lid-Staten overeengekomen om “voor zover nodig met elkaar in onderhandelingen te treden ter verzekering voor hun onderdanen van de vereenvoudiging van formaliteiten waaraan de wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen [...] onderworpen zijn”.

¹² Volgens Laufer zou de befaamde Nederlandse rechtsgeleerde T. M. C. Asser daar reeds aan hebben gedacht, zie H. LAUFER, *La libre circulation des jugements dans une union judiciaire. Une idée géniale de T.M.C. Asser, visionnaire de la Convention de Bruxelles*, Publications universitaires européennes, vol. 1262, Bern, Peter Lang, 232 p.

¹³ In zijn studie citeert Holleaux niet minder dan 13 bilaterale verdragen die door Frankrijk vóór 1850 gesloten werden. Zie D. HOLLEAUX, *Compétence du juge étranger et reconnaissance des jugements*, Bibliothèque de droit international privé, nr. IX, Parijs, Dalloz, 1970, p. 421. Voor een studie van de oudere verdragen, zie A. PILLET, *Les conventions internationales relatives à la compétence judiciaire et à l'exécution des jugements*, Parijs, Sirey, 1913, 401 p. en voor de latere verdragen : W. JELLINEK, *Die zweiseitigen Staatsverträge über Anerkennung ausländischer Zivilurteile*, Beiträge zum ausländischen und internationalen Privatrecht nr. 24, Berlijn/Tübingen, de Gruyter/J.C.B. Mohr, 1953, 397 p.

¹⁴ Zie in die zin de opmerkingen van G. WALTER en S. P. BAUMGARTNER, “General Report”, in G. WALTER en S. P. BAUMGARTNER (eds.), *Reconnaissance et exécution des jugements étrangers hors des conventions de Bruxelles et de Lugano*, Civil Procedure in Europe nr 3, Den Haag, Kluwer Law International, 2000, (1), 5-6. De auteurs onderlijnen dat de nood voor continentale landen om verdragen te sluiten vergroot was door hun bijzonder restrictieve beleid t.o.v. buitenlandse beslissingen. Anderzijds is het relatief ‘isolationisme’ van Engeland bijv. een gevolg van de soepelheid van de Engelse rechters bij de erkenning van buitenlandse vonnissen.

In zijn verslag over het EEX-verdrag legde Jenard uit wat de bedoeling van de ‘founding fathers’ was geweest. Hij citeerde de nota die de Commissie aan de Lid-Staten had gericht met de uitnodiging om onderhandelingen aan te knopen :

“Een werkelijke interne markt tussen de zes Lid-Staten zal pas zijn verwezenlijkt wanneer een voldoende rechtsbescherming gewaarborgd is. Er zou gevaar bestaan voor het optreden van storingen en moeilijkheden in het economisch leven van de Gemeenschap, indien vorderingen, voortvloeiende uit de menigvuldige rechtsbetrekkingen welke op de gemeenschappelijke markt over de nationale grenzen heen zullen ontstaan, niet zo nodig met behulp van de rechter zouden kunnen worden vastgesteld en verhaald. Daar de rechterlijke bevoegdheid in civiele en handelszaken bij de Lid-Staten berust en de werking van een gerechtelijke uitspraak steeds bij een bepaald staatsgebied beperkt blijft, is de voornaamste voorwaarde voor de rechtsbescherming en [...] voor de rechtszekerheid op de gemeenschappelijke markt dat de erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen tussen de Lid-Staten op bevredigende wijze is geregeld”.¹⁶

Voorwaar een ambitieus programma! Zoals geweten is men toen verder gegaan dan de oorspronkelijke opdracht : in plaats van een ‘*traité simple*’ (die enkel de erkenning en tenuitvoerlegging regelt),¹⁷ hebben de onderhandelaars, daarin aangezet door een belangrijke studie van een Belgische academicus,¹⁸ ook eenvormige bevoegdheidsregels in het verdrag opgenomen. Uit de onderhandelingen is in 1968 het Europees Executieverdrag geboren, kortweg het EEX-Verdrag.¹⁹

¹⁵ Zie de opsomming, met verwijzingen, in G. DROZ, *Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun. Etude de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968*, Bibliothèque de Droit international privé, Parijs, Dalloz, 1972, 7, noot 3.

¹⁶ Verslag Jenard, herdrukt in *Pb.*, 5 maart 1979, C-59/3.

¹⁷ In dezelfde periode heeft de Conferentie van Den Haag een ander verdrag opgesteld dat trouw bleef aan het model van de ‘*traité simple*’. Dit verdrag heeft echter nooit veel succes gehad, deels doordat de Europese Lid-Staten het belang van de Haagse regeling niet meer inzagen. Thans wordt in Den Haag opnieuw over een executieverdrag onderhandeld : zie over het ontwerp bijv. A. BUCHER, “Vers une convention mondiale sur la compétence et les jugements étrangers”, *La Semaine Juridique*, 2000, II, 77-133.

¹⁸ M. WESER, “Les conflits de juridictions dans le cadre du Marché Commun. Difficultés et remèdes”, *R.C.D.I.P.*, 1959, 613 e.v. Van dezelfde auteur, zie ook “La libre circulation des jugements dans le marché commun”, *T.C.F.D.I.P.*, 1970, 353-361 en “La convention communautaire sur la compétence judiciaire et l’exécution des décisions réalise-t-elle la libre circulation des jugements dans le Marché commun?”, *J.T.*, 1973, 229-234.

¹⁹ Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Brussel op 27 september 1968, *Pb.*, 1972 L-299/32. Over de geschiedenis van het Verdrag, zie vooral G. A. L. DROZ, *o.c.*, Parijs, Dalloz, 1972, 8 e.v. alsook J. BASEDOW, “Europäisches Zivilprozeßrecht – Allgemeine Fragen des Europäischen Gerichtsstands- und

5. Voor de *practicus* betekende de inwerkingtreding van het EEX-Verdrag een belangrijke vereenvoudiging. Voortaan volstond het om één enkele verdragstekst te raadplegen, daar waar het vroeger nodig was om telkens na te gaan of de betrokken Staten door een verdrag verbonden waren en, zo ja, welke procedure dit bijzonder verdrag in het leven riep.

Inhoudelijk heeft het EEX-Verdrag twee belangrijke verbeteringen aangebracht : ten eerste werd de beruchte '*révision au fond*' verbannen (art. 29). Tegelijkertijd werd het aantal weigeringsgronden drastisch teruggeschroefd. Zo verdween in beginsel elke ruimte voor een onderzoek naar de bevoegdheid van de rechter van oorsprong.²⁰ De controle op de door de rechter van oorsprong toegepaste wet, een overblijfsel van de soevereiniteitsleer, werd slechts onder beperkte omstandigheden toegelaten.

Daarnaast bracht het EEX-verdrag ook een eenvormige procedure tot stand voor het *exequatur*. Dit was zo mogelijk een nog grotere innovatie. In de bestaande bilaterale verdragen was de *exequatur*-procedure immers systematisch afhankelijk van het nationaal recht van de aangezochte Staat, wat enorme vertragingen veroorzaakte bij het bekomen van het *exequatur*.²¹ Hoogstens werd wel eens bepaald dat de Staten de 'snelst mogelijke procedure' dienden te gebruiken.²²

Daarentegen verplicht het EEX-verdrag de Lid-Staten om een bijzondere procedure in het leven te roepen – een toen zeer uitzonderlijke inmenging in een bij uitstek nationale aangelegenheid.²³ De procedure moet summier zijn, in een eerste fase niet tegensprekelijk, en vooral snel verlopen. Het Verdrag bepaalt o.a. dat de partij tegen wie

Vollstreckungsübereinkommen", in *Handbuch des internationalen Zivilverfahrensrechts*, I, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1982, (101), 111-113.

²⁰ Uitzondering werd slechts gemaakt voor de zgn. 'exclusieve' en 'beschermende' bevoegdheidsgronden, waaronder ook dus de gronden ter bescherming van de werknemer.

²¹ Soms werden er ook exorbitante *exequatur*-vereisten gesteld. Zo was het een courante praktijk om van de eiser een zgn. *cautio iudicatum solvi* te eisen. Het EEX-verdrag heeft aan deze praktijk een einde gemaakt (artikel 45). Ook de verplichting om bepaalde documenten te laten legaliseren viel met het EEX-verdrag weg (artikel 49).

²² *Vgl.* met artikel 30 van het ontwerp-verdrag van Den Haag (*supra*, noot 17): "The court addressed shall act [in accordance with the most rapid procedure available under local law] [expeditiously]". Droz spreekt in dit verband van een "vœux pieux" (G. A. L. DROZ, "Convention de Bruxelles : Ce qui va et ce qui ne va pas en matière d'exécution des décisions", in *Mélanges en hommage à Fernand Schockweiler*, C. C. RODRIGUEZ IGLESIAS et al. (eds.), Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1999, (61) 62).

²³ *Vgl.* met artikel 14 van het Verdrag van Den Haag van 1 februari 1971 over de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen, dat parallel met het EEX-verdrag onderhandeld werd : krachens deze bepaling, wordt de procedure voor de erkenning en tenuitvoerlegging "governed by the law of the State addressed so far as this Convention does not provide otherwise".

het exequatur gevraagd wordt, in de eerste fase van de procedure niet gehoord wordt. Een exequatur-procedure moet immers geen dupliek van de procedure ten gronde zijn. Het verdrag bepaalt verder dat de aangezochte rechter ‘onverwijld’ uitspraak moest doen (art. 34). Tenslotte worden bijzondere termijnen bedongen voor een eventueel beroep tegen het verlenen van de verklaring van uitvoerbaarheid. Dit om een procedureel uitputtingslag te vermijden. Het Hof van Justitie spreekt in dit verband over een “autonome en volledige” exequatur-procedure, die de toepassing van het nationaal recht in beginsel uitsluit.²⁴

6. De EEX-regeling is tamelijk verregaand.²⁵ Zoals Droz het opmerkt ontstond met het EEX-verdrag a.h.w. een vermoeden van regelmatigheid van de buitenlandse (lees : Europese) beslissing.²⁶ Dit staat in schril contrast met de eerder wantrouwige houding van de meeste Lid-Staten tegenover buitenlandse beslissingen.²⁷ De vergelijking met de voormalige regels van sommige Lid-Staten tonen aan wat een aanzienlijke verbetering het EEX betekende. In Nederland bijv. stond art. 431 W. B Rv. in de weg van de tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen.²⁸ In Frankrijk was door het arrest *Munzer* de herziening ten gronde pas afgeschaft.²⁹

3. DE HUIDIGE SITUATIE : HET VRIJ VERKEER VAN BESLISSINGEN ANNO 2002

3.1. DE VERDRAGEN

²⁴ H.v.J., 2 juli 1985, *Deutsche Genossenschaftsbank t. S.A. Brasserie du Pêcheur*, zaak 148/84, *Jur.*, 1985, 1987, r.o. 17. De eenvormige exequaturprocedure die het verdrag in het leven riep, heeft als model gediend in latere bilaterale verdragen, zoals bijv. het Duits-Noors verdrag en het Duits-Israëliësch verdrag, zie hiërover J. PIRRUNG, “Zu den Anerkennungs- und Vollstreckungsverträgen der Bundesrepublik Deutschland mit Israel und Norwegen”, *IPRax*, 1982, 130 e.v.

²⁵ BATIFFOL had het toen over de “audace” van de verdragsopstellers, Voorwoord, p. x in : G. A. L. DROZ, *o.c.*, Parijs, Dalloz, 1972.

²⁶ G. A. L. DROZ, “Observations sur l’importance croissante de l’exécution internationale des décisions dans la société européenne actuelle”, in *Possibilities for European Enforcement*, Finse Ministerie van Justitie, (12), 13. In die zin ook, J. BASEDOW, *l.c.*, in *Handbuch des internationalen Zivilverfahrensrechts*, I, Tübingen, J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), 1982, (101), 110, nr 12 (deze auteur legt uit dat “gegenüber dem eifersüchtigen Partikularismus vergangener Zeiten hat sich das gegenseitige Vertrauen in die Qualität der Rechtspflege in Europa durchgesetzt”).

²⁷ Voor een rechtsvergelijkend overzicht van de situaties van buitenlandse beslissingen anno 2000 in de meeste Lid-Staten raadplege men G. WALTER en S. P. BAUMGARTNER (eds.), *Recognition and Enforcement of Foreign Judgments Outside the Scope of the Brussels and Lugano Conventions*, Civil Procedure in Europe n° 3, La Haye, Kluwer Law International, 2000.

²⁸ Zie voor het Nederlands recht in die periode, J. KOSTERS en C. W. DUBBINK, *Algemeen deel van het Nederlands Internationaal Privaatrecht*, De Erven F. Bohn, Haarlem, 1962, 677 e.v.

²⁹ Cass. civ. (1ste kamer), 7 januari 1964, *J.D.I.*, 1964, 302; *R.C.D.I.P.*, 1964, 344, noot H. BATIFFOL. Het verslag Jenard biedt een rechtsvergelijkend overzicht van het recht van de toenmalige Lid-Staten op het gebied van de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen. *Adde* het overzicht gegeven door G. A. L. DROZ, *o.c.*, Parijs, Dalloz, 1972, 250-260.

7. Het Europees Executieverdrag (weliswaar in verschillende versies)³⁰ is anno 2002 in niet minder dan 15 Lid-Staten in werking. Daarnaast werd het EEX-model door het Lugano-Verdrag van 16 september 1988 uitgebreid naar de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie.³¹ Met name voor IJsland, Zwitserland en Noorwegen was dit belangrijk. Recenter trad Polen ook tot het Lugano-systeem, wellicht in afwachting van een latere toetreding tot de EU.³²

8. In de aldus onstane *Europese gerechtelijke ruimte* kunnen rechterlijke beslissingen, inclusief beslissingen over arbeidsgeschillen, min of meer vrij circuleren.³³ De Verdragen, en vooral het EEX-Verdrag, hebben ruimschoots hun doel bereikt.³⁴ Cijfermatig onderzoek leert dat de grootste meerderheid van de aanvragen tot exequatur zonder meer toegekend worden.³⁵ Droz wijst er echter terecht op dat de (schaarse) cijfers het volledig beeld niet geven : daar het exequatur tot een formaliteit gereduceerd werd, vinden de meeste schuldenaars het zinloos om het exequatur te betwisten en worden de beslissingen meestal vrijwillig uitgevoerd. Aldus zou de noodzaak om het exequatur te vragen in die gevallen zelf verdwijnen!

9. Alleen voor *verstekbeslissingen* blijft het schoentje wringen. De verweerder die verstek laat, wordt in het EEX-of het Lugano-Verdrag dubbel beschermd. Krachens artikel 20 moet de gevatte rechter in geval van verstek zijn bevoegdheid ambtshalve nagaan. De rechter dient dan ook de behandeling van de zaak te schorsen zolang niet vaststaat dat de

³⁰ Naar aanleiding van de toetreding van nieuwe Staten tot de Europese Unie zijn er vier Toetredingsverdragen tot het EEX gesloten. België heeft – als hekkensluiter – het verdrag inzake de toetreding van Oostenrijk, Zweden en Finland van 1996 nog niet geratificeerd.

³¹ *Pb.*, van 25 november 1988, L-319/9.

³² Zie over deze ontwikkeling M. JAMETTI-GREINIER, “La extensión del ámbito de aplicación del convenio de Lugano a la Europa central y a la Europa del este : la situación de Polonia”, *Revista Española de Derecho Internacional*, 1998, 367-370 ; idem, “Zur Erweiterung des Geltungsbereichs des Lugano-Übereinkommens in den mittel- und osteuropäischen Raum, insbesondere zur Situation Polens”, *A.J.P.*, 1998, 707 e.v. ; P. VLAS, “Polen bij het EEX”, *Ondernemingsrecht*, 2000, 258 e.v. ; R. WAGNER, “Zum Inkrafttreten des Lugano-Übereinkommens für die Republik Polen”, *WiRO*, 2000, 47 e.v. ; D. MARTINY en U. ERNST, “Der Beitritt Polens zum Luganer Übereinkommen”, *IPRax*, 2001, 29-31 ; M. TRZECIAKOWSKA, “Das Lugano-Übereinkommen : Anerkennung und Vollstreckungserklärung ausländischer Urteile in Polen”, *Wirtschaft und Recht in Europa*, 2000, 404-407 en algemeen, E. JAYME en GECKLER, “Polen und das Europäische Kollisionsrecht”, *IPRax*, 1997 66 e.v.

³³ Uitvoerig zie A. MARMISSE, *La libre circulation des décisions de justice en Europe*, Limoge, Presses Universitaires de Limoge, 2000, 509 p. en Y. PALOMO HERRERO, *Reconocimiento y exequatur de resoluciones judiciales según el Convenio de Bruselas de 27-09-68*, Madrid, Colex, 2000, 254 p.

³⁴ Zie vooral de studie van G. A. L. DROZ, *Lc.*, in *Mélanges en hommage à Fernand Schockweiler*, C. C. RODRIGUEZ IGLESIAS et al. (eds.), Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 1999, 61-72.

³⁵ Zie de gegevens verzameld begin jaren 90 door G. PLUYETTE, “L’exécution des décisions de justice dans la Communauté en application du titre III de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 (bilan de 15 ans d’application au Tribunal de Grande Instance de Paris)”, *Gaz. Palais*, 1991, 5-11 en H. VAN LOON, “L’application pratique de la Convention aux Pays-Bas”, *Gaz. Palais*, 1991, 17 e.v.

verweerder tijdig en regelmatig werd opgeroepen. Bij het exequatur biedt art. 27-2° van de Verdragen een *bijkomende* bescherming. De exequaturrechter moet immers de regelmatigheid én de tijdigheid van de betekening opnieuw toetsen. Het staat vast dat de weigeringsgrond van artikel 27-2° in de praktijk het meest voorkomt.

De rechtspraak van het Hof van Justitie heeft deze bescherming nog versterkt.³⁶ Volgens het Hof blijft deze weigeringsgrond toepasselijk – en kan het door de verweerder ingeroepen worden – zelfs indien vaststaat dat hij in feite wel tijdig op de hoogte was gebracht van de hoorzitting. De verstekdoende schuldenaar, die niets in het werk stelt om zijn rechten te doen gelden in het land van oorsprong, krijgt ook onterecht een middel om de onregelmatigheid in te roepen, wanneer de schuldeiser het exequatur vraagt.

De rechtspraak van het Hof werd al uitvoerig – en o.i. terecht - bekritiseerd.³⁷ Het evenwicht tussen de eiser en de verweerder wordt volledig doorbroken ten gunste van de laatste. Deze rechtspraak verwaarloost de mogelijkheid voor de verweerder om in het land van oorsprong rechtsmiddelen aan te wenden om een eventuele onregelmatigheid in de betekening aan te klagen.³⁸ Een ‘technische’ fout in de betekening zou dan ook in de

³⁶ H.v.J., 3 juli 1990, *Isabelle Lancray SA t. Peters und Sickert KG*, zaak C-305/88, *Jur.*, 1990, I-2725 en de noot van G. A. L. Droz in R.C.D.I.P., 1991, 167-172 en H.v.J., 12 november 1992, *Minalmel GmbH t. Brandeis Ltd.*, zaak C-123/91, *Jur.*, 1992, I-5674, met weerom een noot van G. A. L. DROZ in R.C.D.I.P., 1993, 85-87. Droz heeft trouwens in deze rechtspraak inspiratie geput om later een lans te breken voor de ‘rechten van de eiser’ in het internationaal contentieux (zie “Les droits de la demande dans les relations privées internationales”, *Travaux du comité français de droit international privé*, 1993-95, 97 e.v.).

³⁷ Zie bijv. de kritieken van P. Jenard, die sprak in dit verband van “een van de slechtste arresten van het Hof”, P. JENARD, “La Convention de Bruxelles et les Conventions d’adhésion”, *Rép. Not.*, t. IX, Libre VI, 85. Zie verder G. DE LEVAL, “Reconnaissance et exécution dans la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968”, *Act. Droit*, (73-87), 76-77; P. VLAS, “The Principle of Fair Trial in International Civil Litigation”, in *Law and Reality. Essays on National and International Procedural Law in Honour of C.C.A. Voskuil*, M. SUMAMPOUW et al. (eds.), Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht, 1992, 391-406; R. RAISIR en I. LEBBE, “L’Europe judiciaire entre l’efficacité et les droits de la défense”, *J.T.*, 1995, 417-423. In het algemeen, M. FRANK, *Das verfahrenseinleitende Schriftstück in Art. 27 Nr. 2 EuGVU, Lugano-Übereinkommen und in Art. 6 Haager Unterhaltsübereinkommen 1973: Begriffsbestimmung auf der Grundlage einer rechtsvergleichenden Untersuchung zu Verfahrensänderungen und deren Mitteilung an den abwesenden Beklagten im Recht der Mitgliedstaaten*, Schriften zum Prozessrecht nr. 135, Berlin, Duncker & Humblot, 1998, 237 p.

Zelfs de Europese Commissie heeft het probleem erkend. In de nota Gradin (zie *infra*, noot 43) schreef de Commissie dat de interpretatie van artikel 27-2 “[...] de malafide debiteur namelijk een zeer effectief middel in handen [geeft] om zich aan de uitvoering van rechterlijke beslissingen te onttrekken” (*Pb.*, 31 januari 1998, C-33/10, nr. 20).

³⁸ Zie ook het arrest Hendrikman van het Hof, 10 oktober 1996, *Hendrikman t. Magenta*, zaak C-78-95, *Jur.*, 1996, I-4943; R.C.D.I.P., 1997, 555, met een noot van G.A.L. DROZ et de opmerkingen van H. BOULARBARH, “L’interprétation communautaire de la notion de défendeur défaillant au sens de l’article 27 point 2 de la Convention de Bruxelles”, *T.B.H.*, 1997, 512. In dit arrest herhaalde het Hof dat “het tijdstip waarop de verweerder zich moet kunnen verdedigen, het tijdstip van inleiding van het geding [is]. De mogelijkheid om achteraf een rechtsmiddel aan te wenden tegen een verstekvonnis waarvoor verlof tot tenuitvoerlegging werd verleend, heeft niet dezelfde waarde als vóór die beslissing gevoerde verweer” (r.o. 20).

weg staan aan de tenuitvoerlegging van een vonnis verkregen door een *bona fide* schuldeiser...

10. Naast de potentiële misbruiken van de procedure voor verstekbeslissingen rijst soms ook een probleem i.v.m. de verklaring van uitvoerbaarheid. In de Verdragen staat slechts dat het gerecht tot hetwelk het verzoek is gericht ‘onverwijld’ uitspraak moet doen. Een termijn voor de uitspraak is echter niet voorzien. Hieruit volgt dat bepaalde rechtbanken veel sneller handelen dan andere.³⁹ Voor ‘zwakke’ partijen kan de vertraging soms onoverkomelijk zijn...⁴⁰

11. In kort heeft het EEX- noch het Lugano-Verdrag een ééngemaakt rechtsgebied tot stand gebracht. De Verdragen beperken zich ertoe het verkeer van beslissingen te organiseren tussen naast elkaar bestaande en autonome juridische stelsels.⁴¹ De totstandkoming van de verordening 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna EEX-Vo) vormt thans een logische stap in de evolutie naar een ware Europese gerechtelijke ruimte.⁴²

³⁹ Volgens G. A. L. DROZ (*l.c.*, in *Possibilities for European Enforcement*, Finse Ministerie van Justitie, (12), 13) kan het exequatur vooral op zich laten wachten wanneer de rechtbank met het exequatur weinig ervaring heeft en de zaak dan op zijn beloop laat.

⁴⁰ In die zin G. A. L. DROZ, *l.c.*, in *Possibilities for European Enforcement*, Finse Ministerie van Justitie, (12), 15 (de auteur wijst op “les inconvénients des lenteurs dans l’exequatur pour des catégories de personnes qui n’ont pas de puissance économique et pour lesquelles l’exécution prend un intérêt accru”). Voor meer praktische gegevens over deze termijn, zie G. PLUYETTE, “La jurisprudence du Tribunal de Paris en matière d’exequatur des jugements étrangers”, *Travaux comité français DIP*, 1988-89, (27), 31 e.v. Gaudemet-Tallon merkt terecht op dat het Verdrag geen sanctie voorziet op een eventuele ‘overschrijding’ van de termijn (H. GAUDEMET-TALLON, *Les conventions de Bruxelles et de Lugano. Compétence internationale reconnaissance et exécution des jugements en Europe*, Paris, Montchrestien/L.G.D.J., 1996, 282, nr. 393).

⁴¹ Volgens Puissechet is de ‘espace judiciaire européen’ “pour l’instant encore virtuel”, J.-P. PUISSECHET, ‘La libre circulation des jugements : réalités et perspectives’, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (1), 2. Over dit boek, zie S. FRANCO, *J.T.*, 2001, 766.

⁴² Voor een uitvoerige analyse van de nieuwe verordening, zie M. PERTEGÁS SENDER en I. COUWENBERG, “Recente ontwikkelingen in het Europees bevoegdheids- en executierecht”, in *Het nieuwe Europese IPR : van verdrag naar verordening*, H. VAN HOUTTE en M. PERTEGÁS SENDER (eds.), Antwerpen, Intersentia, 2001, 31-68. Zie ook A. MARKUS, “Revidierte Übereinkommen von Brüssel und Lugano : Zu den Hauptpunkten”, *R.S.D.A.*, 1999, 205-220; CH. KOHLER, “Die Revision des Brüsseler und des Luganer Übereinkommens über die gerichtliche Zuständigkeit und die Vollstreckung gerichtliche Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen – Generalia und Gerichtsstandsproblematik”, in *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, P. GOTTFELD (ed.), Bielefeld, Gieseking Verlag, 1999, 1-36; C. BRUNEAU, “Les règles européennes de compétence en matière civile et commerciale. Règle. Cons. CE n° 44/2001 du 22 décembre 2000”, *J.C.P.*, éd. G, I – doctrine, n° 304, 2000, 533-541; J. J. VAN HAERSOLTE – VAN HOF, “EEX-Verordening treedt in werking per 1 mei 2002”, *N.T.E.R.*, 2001, 244-246; P. VLAS, “Herziening EEX : van verdrag naar verordening”, *W.P.N.R.*, 2000, 751; G. E. SCHMIDT, “De EEX-Verordening : de volgende stap in het Europees procesrecht”, *N.I.P.R.*, 2001, 150-164; M.-L. NIBOYET-HOEGY, “La révision de la Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968 par le règlement du 22 décembre 2000”, *Gaz. Pal.*, 2001, nr 161-163, 10-17.

3.2. DE EEX-VO

12. Het EEX-Verdrag bestaat al meer dan 30 j. In 1997 werd beslist om een evaluatie te maken van de verdragsregels.⁴³ De EEX-Vo, die op 1 maart 2002 in werking treedt, is het produkt van deze evaluatie. Naast institutionele veranderingen (communautaire aard, opt-in clause, mogelijkheid tot interpretatie door het Hof van Justitie) worden in de EEX-Vo enkele belangrijke aanpassingen aangebracht t.a.v. de bepalingen van het EEX-Verdrag. Op het vlak van de erkenning en tenuitvoerlegging brengt de EEX-Vo twee fundamentele wijzigingen met als doel het ‘vrij’ verkeer nog verder te liberaliseren.⁴⁴

13. Ten eerste zijn de gronden waarop de erkenning kan worden geweigerd enigzins gewijzigd. Opvallendst is de oplossing die bedacht werd voor het probleem van de overdreven bescherming van de versteklatende verweerder.⁴⁵ Voortaan kan deze weigeringsgrond niet meer misbruikt worden door niet verschenen gedaagden die in de mogelijkheid waren om een rechtsmiddel aan te wenden tegen de bij verstek gewezen beslissing. Het nieuwe artikel 35 lid 2 EEX Vo bepaalt immers *in fine* dat de erkenning bij onregelmatigheid in de betekening kan worden geweigerd “tenzij de verweerder tegen de beslissing geen rechtsmiddel heeft aangewend terwijl hij daartoe in staat was”.⁴⁶

14. Daarnaast heeft de Verordening de procedure om het exequatur te verkrijgen aanzienlijk vereenvoudigd. Zoals door de Commissie voorgesteld,⁴⁷ wordt in de aangezochte staat voortaan slechts de *formele regelmatigheid* van de beslissing gecontroleerd. In een eerste exequaturfase is er immers geen plaats voor enig controle op

⁴³ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement, “Naar meer doelmatigheid bij het verkrijgen en uitvoeren van rechterlijke beslissingen binnen de Europese Unie”, *Pb.*, 31 januari 1998, C-33/3 t.e.m. 33/36 (hierna ‘Mededeling Gradin’). Zie hierover R. ARENAS GARCIA en P. JIMENEZ BLANCO, “Nota a la propueta de la Comision europea para una reforma de los Convenios de Bruselas y Lugano”, *Revista Juridica Española La Ley*, 1998, 1910-1916 en J.J. VAN HAERSOLTE-VAN HOF en L. F. A. STEFFENS, “30 jaar EEX – tijd voor een herziening?”, *N.T.E.R.*, 1998, 122-128. Zie reeds het meerjarenprogramma van de Raad op het gebied van justitie en binnenlandse zaken, *Pb.*, 26 oktober 1996, C-319.

⁴⁴ Over de nieuwe regeling voor de erkenning en tenuitvoerlegging zie E. MERLIN, “Riconoscimento ed esecutivà della decisione straniera nel regolamento ‘Bruxelles I’”, *Riv. Dir. Processuale*, 2001, 433-461 en A. STADLER, “Die Revision des Brüsseler und des Luganer Übereinkommens über die gerichtliche Zuständigkeit und die Vollstreckung gerichtliche Entscheidungen in Zivil- und Handelssachen – Vollstreckbarerklärung und internationale Vollstreckung”, in *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, P. GOTTWALD (ed.), Bielefeld, Gieseking Verlag, 1999, 27-65. De Brussel II-verordening neemt nagenoeg dezelfde verbeteringen over, zie F. MOSCONI, “Giurisdizione e riconoscimento delle decisioni in materia matrimoniale secondo il regolamento comunitario del 29 maggio 2000”, *Riv. Dir. Processuale*, 2001, 376-408.

⁴⁵ Zie reeds Cass fr, 24 oct. 2000, JCP ed G, 2000, IV, n° 2826, p. 2254.

⁴⁶ *Vgl.* met artikel 28 (1) (d) *in fine* van het reeds *supra*, noot 17 aangehaalde het Haagse Ontwerpverdrag.

⁴⁷ Mededeling Gradin, *Pb.*, 31 januari 1998, C-33/3, nrs. 16-21.

de buitenlandse beslissing.⁴⁸ Van zodra de vereiste documenten voorgelegd worden – met name een expeditie van de beslissing waarvan de uitvoerbaarheid verzocht wordt en het ingevulde standaardformulier dat in bijlage van de EEX-Vo opgenomen wordt - wordt de beslissing door de aangezochte rechter⁴⁹ uitvoerbaar verklaard. Artikel 41 EEX-Vo bepaalt zelfs uitdrukkelijk dat de verklaring van uitvoerbaarheid gegeven wordt “zonder toetsing van de artikelen 34 en 35”, waarin de verschillende weigeringsgronden opgenomen worden.⁵⁰ Pas in een tweede fase wordt de partij tegen wie de tenuitvoerlegging gevraagd wordt op de hoogte gebracht van de verklaring van uitvoerbaarheid en eventueel ook van de oorspronkelijke beslissing, indien deze hem nog niet betekend was (art. 42 EEX-Vo).

Het is slechts als de schuldenaar tegen deze verklaring een rechtsmiddel⁵¹ aanwendt dat de – herziene - weigeringsgronden een rol kunnen spelen.⁵² De ‘procedurelast’ wordt dan omgekeerd : het is aan de schuldenaar om het exequatur te betwisten en om te bewijzen dat een van de gronden voor niet-tenuitvoerlegging aanwezig is.⁵³ De hoop is natuurlijk dat hij zich bij de eerste beslissing zal neerleggen...

15. Daarmee heeft de EEX-Vo de exequatur-procedure aangrijpend veranderd. De procedure na de beslissing over het verlot tot tenuitvoerlegging verandert daarentegen niet. De schuldenaar heeft nog steeds één maand na de betekening van deze beslissing om zich tegen de verklaring van uitvoerbaarheid te verzetten (artikel 44, lid 5 EEX-Vo,

⁴⁸ Zoals onder het EEX-Verdrag verloopt de eerste fase zonder tegenspraak. Om het verrassingseffect te versterken wordt in de EEX-Vo de verplichting van voorafgaande betekening van de beslissing aan de schuldenaar afgeschaft.

⁴⁹ In België moet, volgens de gegevens opgenomen in Bijlage II van de EEX-Vo, het verzoek tot de rechtbank van eerste aanleg gericht worden.

⁵⁰ Zie ook Overweging nr. 17 van het Preambule van de EEX-Vo, waarin bepaald wordt dat de “verklaring van uitvoerbaarheid van een beslissing moet [...] vrijwel automatisch, zonder dat het gerecht ambtshalve een van de in deze verordening genoemde gronden voor niet-uitvoering kan aanvoeren, worden afgegeven [...]”.

⁵¹ In België het verzet.

⁵² Artikel 43 vermeldt wel dat “elke partij” zich kan verzetten tegen de beslissing. Het is echter onwaarschijnlijk dat de schuldeiser een rechtsmiddel zal aanwenden, daar de verklaring van uitvoerbaarheid automatisch afgegeven wordt. In Bijlage 3 van de EEX-Vo wordt wel gepreciseerd dat de schuldeiser-verzoeker tegen een eventuele afwijzing van het exequaturverzoek in beroep moet gaan bij het Hof van Beroep, zoals reeds het geval was onder het EEX-Verdrag (art. 40).

⁵³ Algemeen over de zgn. ‘inversion du contentieux’, zie G. DE LEVAL, “Les ressources de l’inversion du contentieux”, in *Efficacité de la justice civile en Europe*, M.-T. CAUPAIN en G. DE LEVAL (eds.), Larcier, Brussel, 2000, 83-97 en van dezelfde, “A propos de l’inversion du contentieux”, in *Liber Amicorum Commission Droit et Vie des Affaires. 40ème anniversaire (1957-1997)*, A. BENOIT-MOURY et al (eds.), Brussel, Bruylant, 1998, 244 e.v.

zie reeds art. 36 EEX-Verdrag). De Verordening bevestigt ook dat tegen de beslissing op het verzet slechts één rechtsmiddel open staat - in België een voorziening in cassatie.⁵⁴

Zodoende komt men een stap dichterbij het vermoeden van uitvoerbaarheid.⁵⁵ De rol van de rechter in de eerste fase wordt dan ook aanzienlijk beperkt – eigenlijk zouden de griffiers deze eerder ‘administratieve’ taak kunnen opnemen.⁵⁶ De eerste fase is in werkelijkheid volledig van aard veranderd : de verlening van het bevel tot tenuitvoerlegging is een louter administratieve formaliteit geworden.⁵⁷

4. DE TOEKOMST : NAAR EEN EUROPESE TITEL?

16. Het EEX-Verdrag en de EEX-Vo hebben de situatie van de werknemer-schuldeiser duidelijk verbeterd. In het algemeen kan men stellen dat het *risico* van de grensovergang nagenoeg verdwenen is : slechts in uitzonderlijke gevallen zal de schuldeiser het fel begeerde exequatur niet bekomen. Zelfs in verstekzaken kan een goed doordachte strategie en bijzondere aandacht voor de procedurele vereisten de meeste problemen helpen voorkomen. Betekent dit dat de Europese werknemer, eens hij een beslissing ten gronde in zijn voordeel krijgt, niets meer hoeft te vrezen?

Bij het uitvoeren van een beslissing gaat het niet alleen om een snelle en efficiënte exequatur-procedure. Daarnaast zijn begeleidende maatregelen vereist, bijv. in verband met het lokaliseren van het vermogen van de schuldenaar of het tijdelijk bevroren van bepaalde vermogensbestanddelen. Hier ook kunnen zich problemen voordoen, die de situatie van de werknemer niet ten goede komen. Deze aspecten komen echter, zoals reeds gezegd, in deze bijdrage niet aan bod.

⁵⁴ Onder het EEX-Verdrag kon de partij die het exequatur vroeg, tegen de afwijzing van het exequaturverzoek ook nog in beroep gaan (art. 40).

⁵⁵ Hetzelfde systeem geldt trouwens ook voor de vorderingen in verband met echtscheiding en ontbinding van het huwelijk, waarop de zgn. Brussel II-verordening toepassing vindt, zie Verordening nr. 1347/2000, in het bijzonder de artikelen 14 e.v.

⁵⁶ Zie de opmerking van de Commissie in dit verband in de Noot Gradin, nrs. 19, p. C-33/9, waarin de Commissie schrijft : “Er is dus aanleiding zich, in een context van endemische overbelasting van de rechterlijke instanties in alle lidstaten, af te vragen of het zin heeft het uitgesproken ‘gerechtelijk’ karakter van de huidige exequaturprocedure, zelfs in het allereerste stadium van de procedure, te handhaven” (nr. 19). En de Commissie voegt eraan toe dat “het aanbeveling zou verdienen dat de lidstaten ernaar zouden streven om met het oog op de toekenning van het exequatur andere dan rechterlijke instanties aan te wijzen (ambtenaren, griffiers, enz).”.

⁵⁷ Pataut merkt terecht op dat de aangezochte rechter met de verordening “une simple chambre d’enregistrement de la décision étrangère” wordt : E. PATAUT, “L’exécution des jugements nationaux et la Convention de Bruxelles”, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (31), 35.

Ook voor de zgn. ‘*passage de la frontière*’ vertoont de Europese regeling echer op bepaalde vlakken nog steeds tekortkomingen. De opeenvolgende wijzigingen van het Verdrag en de invoering van de EEX-Vo hebben ons weliswaar een stuk dichterbij de oorspronkelijke doelstelling van het ‘vrij verkeer’ van beslissingen binnen Europa gebracht. Om dit doel werkelijk te bereiken is echter de afschaffing van het exequatur vereist. Vooraleer deze evolutie kort te bespreken, zal eerst stilgestaan worden bij enkele tekortkomingen van de huidige regeling.

4.1. Een onvolmaakt vrij verkeer

17. Zelfs na de communautarisering van het EEX-Verdrag is het vrij verkeer van beslissingen binnen Europa nog lang geen werkelijkheid. Zo kan de schuldenaar zich nog steeds op de openbare orde van de aangezochte Staat beroepen om de uitvoering van een buitenlandse beslissing te beletten. Recente rechtspraak toont aan dat deze weigeringsgrond, waarvan de nationale rechters tot nu toe slechts een matig gebruik hebben gemaakt,⁵⁸ nog voor verrassingen kan zorgen en de extra-territoriale werking van een beslissing aan banden leggen. De Commissie had bij de herziening van het EEX-verdrag voorgesteld om deze weigeringsgrond af te schaffen, doch werd door de Lid-Staten hierin niet gevolgd.⁵⁹

18. Belangrijker is dat het exequatur een ‘*passage obligé*’ blijft om een beslissing in een ander land te laten uitvoeren. Om voor uitvoering vatbaar te zijn, moet de buitenlandse beslissing nog steeds van een ‘paspoort’ voorzien worden onder de vorm van een verklaring van uitvoerbaarheid. Het vrij verkeer moet aldus nog steeds even pauzeren bij deze ‘grensposten’. Zoals de Commissie het in 1998 opmerkte, “de verplichting om een

⁵⁸ Voor een onderzoek van de nationale rechtspraak zie D. DE ROOVER, “Public Policy as a Refusal Ground : Well Regulated?”, *Tilburg Foreign Law Rev.*, vol. 8, nr 1.

⁵⁹ Zie artikel 37 bis van het Voorstel voor een Akte van de Raad tot vaststelling van het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging in de lidstaten van de Europese Unie van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, COM (97) 609 def, *Pb.*, 31 januari 1998, C-33/20. Dit voorstel werd door Vlas gesteund, zie P. VLAS, “Het voorstel voor een ‘Europese Titel’ in het licht van de Europese Bevoegdheids- en Executieverdragen”, in *Betekening in het buitenland en de Europese titel*, Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, Arnhem, Gouda Quint, 1996, die zich afvroeg of “deze weigeringsgrond nog wel gehanteerd mag worden in intra-communautaire verhoudingen”. Uiteindelijk bleef het bij een beperkte ingreep; in de nieuwe tekst wordt de openbare orde-clausule beperkt door de weigeringsgrond te reserveren voor de situaties waarin de erkenning van de buitenlandse beslissing ‘kennelijk’ strijdig is met de openbare orde. Voor deze beperking heeft de EU inspiratie gevonden in de traditie van de Haagse verdragen, zie bijv. art. 5(1) van het Verdrag van 1 februari 1971 over erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse beslissingen.

procedure van erkenning en exequatur in te leiden met het oog op een tenuitvoerlegging in het buitenland [leidt] tot bijkomende, soms zeer lange termijnen, en vaak ook tot zeer hoge extra kosten”.⁶⁰ En de Commissie om daaraan toe te voegen, dat het “vrije verkeer van vonnissen, dat de tegenhanger zou moeten zijn van de andere vormen van vrij verkeer, bestaat namelijk in feite niet in het positieve recht”.⁶¹ Dit is nog steeds het geval, zij het in mindere mate, na de totstandkoming van de EEX-Vo. Hoe eenvoudig en snel de exequatur-procedure ook moge verlopen, toch brengt het een bijkomende belasting voor de schuldeiser.

Voor de ‘modale’ schuldeiser moet de verplichting om een verklaring van uitvoerbaarheid te bekomen, reeds een teleurstelling zijn : na gelijk te hebben gekregen van de rechter, krijgt hij te horen dat hij weer een procedure moet voeren, en aldus zijn advocaat moet betalen terwijl hij op zijn geld wacht, om de betreffende beslissing de grens te laten oversteken! Voor de ‘kleine’ schuldeiser, en daarover gaat het meestal bij onbetaalde loonvorderingen, kan deze bijkomende hindernis het spreekwoordelijke ‘druppel’ worden. Voor hem zijn de factoren ‘tijd’ en ‘geld’ immers crucial. Precies op dit vlak schiet de Europese regeling tekort. De EEX-Vo bouwt weliswaar een aantal termijnen in om de vlotte verloop van de exequatur-procedure te garanderen. De Lid-Staten zijn echter blijven waken over de organisatie van hun gerechten. Zo moet over de – cruciale – herziening van de verklaring van uitvoerbaarheid ‘onverwijld’ uitspraak worden gedaan (artikel 45, lid 1 *in fine*). Het spreekt vanzelf dat een dergelijke bepaling geen harde garantie op een snelle afloop kan bieden. Voor de verklaring van uitvoerbaarheid zelf wordt er niet eens in een bijzondere termijn voorzien!⁶²

Belangrijker is dat het verzet tegen de verklaring van uitvoerbaarheid in de regel elke mogelijkheid tot uitvoering *schorst*. Heeft de schuldeiser van de aangezochte rechter de verklaring van uitvoerbaarheid gekregen, dan nog zal hij moeten wachten tot over het verzet van de schuldenaar geoordeeld wordt om de oorspronkelijke beslissing ten uitvoer te leggen. Die was reeds zo onder het EEX-Verdrag : artikel 39 bepaalde immers dat gedurende de termijn van verzet én tot het tijdstip dat daarover uitspraak is gedaan, de

⁶⁰ Nota Gradin, *Pb.*, 31 januari 1998, C-33/5 nr. 5.

⁶¹ Nota Gradin, *Pb.*, 31 januari 1998, C-33/6 nr. 9. Puissochet schrijft in dit verband dat “on est fort loin de l’automaticité qui prévaudrait si l’on admettait l’idée d’un territoire judiciaire unique” : J.-P. PUISSOCHET, *Lc.*, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (1), 7.

⁶² Artikel 41 van de Verordening rept met geen woorden hierover. Aldus is de schuldeiser afhankelijk van de goede wil van de rechter.

schuldeiser slechts bewarende maatregelen kan nemen t.a.v. de goederen van de schuldenaar. Impliciet werd hiermee de eigenlijke gedwongen tenuitvoerlegging uitgesteld totdat de verzetstermijn verstreken is of dat op het eventuele verzet van de schuldenaar beslist wordt.⁶³ Dit werd door het Hof van Justitie in de zaak *Brennero* uitdrukkelijk bevestigd.⁶⁴ Volgens Jenard is het schorsend effect van het verzet, en van de termijn van verzet, een compensatie voor het unilateraal karakter van de exequatur-procedure : aangezien de schuldenaar in eerste instantie niet gehoord wordt, en aldus eventuele gebreken van de oorspronkelijke beslissingen niet kan inroepen, moet de schuldeiser genoeg kunnen nemen met bewarende maatregelen totdat over een eventueel verzet van de schuldenaar uitspraak wordt gedaan.⁶⁵ Aldus zou vermeden worden dat ‘onherstelbare’ maatregelen getroffen zouden worden terwijl een onderzoek door de appelrechter de tekortkomingen van de litigieuze beslissing alsnog aan het licht kan brengen.⁶⁶ Het hoeft geen betoog dat deze regeling een ernstige inperking betekent van de actiemogelijkheden van de schuldeiser.⁶⁷ Nochtans wordt in de EEX-Vo precies dezelfde regeling getroffen (artikel 47 (3)). Blijkbaar hebben de Lid-Staten geoordeeld dat de schuldeiser in geval van verzet door de schuldenaar toch nog kon wachten...

19. Ook de *kosten* van een exequatur-procedure kunnen een probleem worden. Deze kosten zouden in bepaalde landen (te) hoog liggen - Droz geeft als voorbeeld de naar zijn gevoel te hoge erelonen van Engelse *barristers*. Het probleem van de hoge kosten van het exequatur kwam aan het licht in de zaak *Cox*.⁶⁸ In deze zaak had een Belgische partij van de vrederechter te Turnhout een beslissing gekregen waarbij de in Nederland wonende verweerder tot betaling van een factuur veroordeeld werd. In plaats van het exequatur van deze beslissing aan te vragen, vorderde de Belgische eiser opnieuw de veroordeling ten gronde van de recalcitrante schuldenaar, dit keer voor de kantonrechter te Boxmeer. Hij voerde onder meer aan dat de procedure voor de kantonrechter goedkoper was dan het exequatur vragen aan de voorzitter van de Arrondissementsrechtbank!⁶⁹ Het kan niet

⁶³ Zie bijv. Beslagr. Brussel, 2 juni 1988, *J.L.M.B.*, 1988, 1365 en Rb. Brussel, 29 juli 1993, *J.T.*, 1994, 251. In Frankrijk : TGI Parijs, 30 juni 1977, *Gaz. Pal.*, 1978, I, 323.

⁶⁴ H.v.J., 27 november 1984, *Brennero t. Wendel GmbH Schulproduktion Int'l*, zaak 258/83, *Jur.*, 1984, 3971, r.o. 11.

⁶⁵ Verslag Jenard, *Pb.*, 5 maart 1979, C-59/56.

⁶⁶ Vanzelfsprekend geldt de opschorting van de executiemaatregelen enkel voor de staat waar het exequatur aangevraagd werd, en niet in de staat van oorsprong, zie bijv. Beslagr. Brussel, 23 november 1987, *Rev. rég. Droit*, 1988, 96, noot H. BORN.

⁶⁷ Zie bijv. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag*, APR, Antwerpen, Story-Scientia, 2001, 178, nr. 281.

⁶⁸ H.v.J., 30 november 1976, *De Wolf t. Cox*, zaak 42/76, *Jur.*, 1976, 1759 ; *J.D.I.*, 1977, 253, noot A. HUET.

⁶⁹ Op vraag van de Hoge Raad oordeelde het Hof dat artikel 26, dat het beginsel van de automatische erkenning van buitenlandse beslissingen huldigt, zich tegen een dergelijk omweg verzette. Het Hof wees vooral op het

uitgesloten worden dat de bijkomende hindernissen, waarmee het voeren van een exequatur-procedure gepaard gaan, een gerechtelijke procedure onaantrekkelijk maken, met name vooral wanneer het inzet beperkt is, wat vaak het geval is met loonvorderingen.⁷⁰

De werknemer wordt op dit vlak met een bijkomend probleem geconfronteerd : daar waar hij zich voor de procedure ten gronde in bepaalde landen door een vakbondsafgevaardigde kan laten vertegenwoordigen, zal voor de behandeling van de exequatur-aanvraag het advocaten-monopolie meestal wel gelden.⁷¹

Ook niet te onderschatten zijn de gevolgen van de traditionele regel krachtens welke ‘*exequatur sur exequatur ne vaut*’.⁷² Concreet moet de schuldeiser die executie in meerdere landen wil bekomen, in alle landen een verklaring van uitvoerbaarheid bekomen. Het volstaat dus niet om het exequatur éénmaal te krijgen.⁷³

20. Kortom, het vrij verkeer binnen Europa is nog lang geen werkelijkheid, en dit treft vooral de ‘kleine’ schuldeisers, waaronder ook de werknemers. Daarom wordt nu al nagedacht over een verdere evolutie van de Europese regeling, met name de afschaffing van het exequatur en de invoering van de zgn. *Executoriale titel*.

4.2. Naar een Europese titel?

21. De inwerkingtreding van de EEX-Vo betekent niet het einde van de lange geschiedenis van het vrij verkeer van rechterlijke beslissingen in Europa. Op de onderhandelingstafel liggen er al ambitieuze plannen voor de toekomst. Boven werd

gevaar dat tegenstrijdige beslissingen zouden ontstaan, mocht de eiser een tweede maal ten gronde procederen. Het Hof antwoorde ook (r.o. 15) dat de hoge kosten van een exequatur niet terzake deden. Het wees de Lid-Staten op hun verantwoordelijkheid door te stellen dat ze de verplichting hadden aangegaan om een vereenvoudigde exequatur-procedure ter beschikking te stellen.

⁷⁰ Zie de opmerking in die zin van de Commissie, Pb., 31 januari 1998, C-33/5, nr. 5.

⁷¹ Daarom heeft Vlas ooit terecht voorgesteld om de verplichte ‘procureur-bijstad’ bij het exequatur af te schaffen : P. VLAS, “Het voorstel voor een ‘Europese Titel’ in het licht van de Europese Bevoegdheids- en Executieverdragen”, in in *Betekening in het buitenland en de Europese titel*, Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, Arnhem, Gouda Quint, 1996. Zie in dit verband H.v.J., 12 december 1996, *Reisebüro Broede t. Gerd Sanker*, zaak C-95/3, *Jur.*, 1996, I-6511 (i.v.m. de verplichting om zich door een advocaat te laten bijstaan om een schuldvordering te laten innen langs gerechtelijk weg. Het Hof heeft geoordeeld dat deze verplichting, die in casu door het Duits recht opgelegd werd, met artikel 59 EG-Verdrag niet strijdig was).

⁷² Waarop o.a. door Pataut gewezen wordt, E. PATAUT, *l.c.*, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (31), 35.

⁷³ Zie vooral de conclusie van advocaat generaal Lenz bij H.v.J., 16 sept. 1993, *Owens Bank t. F. Bracco en Bracco Industria*, zaak C-129/92, *Jur.*, 1994, I, 126-128.

reeds gewezen op een aantal tekortkomingen van het EEX-Verdrag. De EEX-Vo heeft daar gedeeltelijk aan verholpen. Toch blijft er ruimte voor beterschap.

De toekomstige evolutie van het vrij verkeer van beslissingen binnen Europa kan twee verschillende wegen volgen. In eerste instantie zou kunnen worden volstaan met een *beperkte ingreep* in de huidige regeling. Te denken valt bijv. aan de invoering van dwingende termijnen waarbinnen de rechter van de aangezochte Staat zich zou moeten uitspreken. Een ander mogelijk denkspoor is het volledig ‘dejudicialiseren’ van de exequatur-procedure, ten minste in een eerste fase : de verklaring van uitvoerbaarheid zou niet meer door een rechter, maar door een louter administratieve instantie afgegeven worden, zonder enige tussenkomst van een advocaat. Hierdoor zou de grensovergang al sneller en goedkoper verlopen.⁷⁴

Dergelijke, punctuele ingrepen in de exequatur-procedure zijn welkom, doch ze veranderen niets aan de verplichting om telkens een bijzondere verklaring van uitvoerbaarheid te bekomen. Daarom heeft men al voorgesteld om veel verder te gaan door de exequatur-verplichting gewoonweg af te schaffen.

22. Concreet zou de afschaffing van het exequatur betekenen dat een beslissing gewezen in een Lid-Staat zonder bijkomende formaliteit of procedure in een andere Lid-Staat uitgevoerd kan worden. Er zou met name voor de uitvoering geen andere voorwaarde kunnen worden gesteld dan voor de ‘lokale’ beslissing. In dit verband wordt over een ‘Europese executoriale titel’ gesproken.

Het idee om een dergelijke titel in te voeren, die vrij, zonder exequatur, in alle Lid-Staten zou kunnen circuleren, is niet nieuw. Reeds in 1994 werden voorstellen in die zin gemaakt.⁷⁵ In de Nota Gradin werd het concept als uiteindelijke doelstelling van het vrij verkeer naar voren geschoven.⁷⁶ Na de gewenste aanpassingen aan de exequatur-procedure aangekondigd te hebben, merkte de Commissie toen op dat “deze nieuwe

⁷⁴ In Duitsland bestaat sinds 1940 al een bijzonder regime voor echtscheidingsbeslissingen : de erkenning wordt niet door een rechter, doch door de deelstatelijke minister van justitie uitgesproken, zie hierover H. SCHACK, *Internationales Zivilverfahrensrecht*, 2de uitg., München, Beck, 1996, 345-348.

⁷⁵ Zie vooral de bijdragen van D. HECTOR (“Naar een Europese titel”) en M. STORME (“Pleidooi voor een enige Europese gerechtelijke uitvoerbare Titel”) verschenen in *Betekening in het buitenland en de Europese titel*, Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, Arnhem, Gouda Quint, 1996.

⁷⁶ Zie ook de ‘Questionnaire sur le titre exécutoire européen’, waarvan de resultaten door de Commissie op 19 maart 1997 te Brussel voorgesteld werden, en hierover G. VERMINNEN in *Possibilities for European Enforcement*, Finse Ministerie voor Justitie, 1997. De Nota Gradin werd grotendeels op basis van deze bevindingen opgesteld.

aanpassing slechts een fase is en dat nieuw overleg over de opheffing zonder meer van de exequaturprocedure te zijner tijd opportuun zou kunnen zijn”.⁷⁷ Hierbij ging het meer bepaald om het afschaffen van het exequatur en de invoering van een executoriale titel, die zonder belemmeringen de grenzen tussen de lidstaten zou kunnen overschrijden.

Tijdens de Europese top in Tampere werd deze intentieverklaring, in een politieke beslissing vertaald. In de conclusies van de Raad kan men o.a. lezen dat

“De Europese Raad onderschrijft [...] het beginsel van wederzijdse erkenning, dat zijns inziens de hoeksteen van de justitiële samenwerking binnen de Unie moet worden in zowel burgerlijke als strafzaken. Het beginsel moet zowel op vonnissen als op andere beslissingen van rechterlijke autoriteiten van toepassing zijn.”⁷⁸

Impliciet werd door de Lid-Staten hiermee erkend dat de inspanningen die zij zich tot nu toe getroost hadden, onvoldoende waren. Eens vastgesteld dat de tenuitvoerlegging van een beslissing in een andere lidstaat nog te veel tijd en geld kostte, werd ook logischerwijze geconcludeerd dat de ‘intermediaire maatregelen’, met name de formaliteit van het exequatur, afgeschaft moesten worden. De Raad had evenwel slechts een politieke beslissing genomen, die nog concrete gestalte moest krijgen.

23. Op het ogenblik waarop deze bijdrage geschreven wordt, zijn er nog geen concrete plannen bekend om de politieke beslissing, die door de Raad in Tampere genomen werd, in een juridisch instrument te vertalen. Wel werden de laatste jaren in de schoot van de Raad ‘Justitie en Binnenlandse Zaken’ uitvoerige besprekingen gevoerd omtrent de invoering van een ‘Europese Executoriale Titel’.⁷⁹ De oorspronkelijke doelstelling van de

⁷⁷ Pb., 31 januari 1998, C-33/10, nr. 21.

⁷⁸ Over het ‘Tampere-beginsel’ werden verschillende colloquia georganiseerd, o.a. door het Franse voorzitterschap in Parijs, zie *L’exécution mutuelles des décisions civiles*, colloquium van 3 en 4 juli 2000 georganiseerd door het Franse Ministerie van Justitie (en hierover de nota van het Franse voorzitterschap aan het comité voor burgerlijk recht, Document Nr 9705/00 Justciv 72 van 12 juli 2000 alsmede het verslag op [www.justice.gouv.fr/europe/semi0407.htm]). Voor Tampere werd door het Finse voorzitterschap een colloquium te Helsinki georganiseerd in maart 1997, zie *Possibilities for European Enforcement*, Finse Ministerie voor Justitie, 1997.

⁷⁹ Zie vooral de nota van de Duitse, Britse en Zweedse delegatie aan het Comité burgerlijk recht, nr. 5259/01, JUSTCIV 5 d.d. 12 januari 2001 over de “Wederzijdse erkenning in burgerlijke en handelszaken – een Europese executoriale titel”, ook verschenen in *IPRax*, 2001, 489-491; nota van het Zweedse voorzitterschap aan het Comité Burgerlijk Recht, nr. 9577/01, JUSTCIV 82 d.d. 11 juni 2001 over “De Europese Executoriale Titel voor niet-betwiste vorderingen” en ook de nota van het Zweedse voorzitterschap aan het Comité Burgerlijk Recht, nr. 10480/01, JUSTCIV 88, d.d. 29 juni 2001, over “De Europese executoriale titel. Samenvatting van de bespreking tijdens het Zweedse voorzitterschap”.

Commissie om vóór het einde van 2001 een ontwerp-verordening te voorstellen, was wellicht te ambitieus.⁸⁰

In afwachting van meer duidelijkheid over de plannen de Unie, zullen in deze bijdrage verder slechts enkele algemene kanttekeningen geplaatst worden bij het voornemen om een 'Europese titel' in te voeren.

24. Het idee om het exequatur af te schaffen, zij het voor welbepaalde vorderingen en onder bepaalde voorwaarden, kan alleen toegejuicht worden. Meer dan 30 j. na de inwerkingtreding van het EEX-verdrag, is het hoog tijd om komaf te maken met dit overblijfsel van het eeuwenoude wantrouwen tussen Lid-Staten, en in het bijzonder tussen hun rechtbanken. De rechtsstelsels van de Lid-Staten zijn tijdens die periode naar elkaar toe gegroeid;⁸¹ juristen hebben ook hun buitenlandse collega's en rechtsystemen leren kennen, mede dankzij de initiatieven van de Unie om het vrij verkeer van studenten aan te moedigen. Kortom, voor België zijn de andere Lid-Staten al lang geen 'buitenland' meer, doch maken deel uit van een geïntegreerd regionaal geheel waarbinnen het vertrouwen in elkaars justitie groot is en moet zijn. Het is dan ook slechts logisch dat de 'intermediaire maatregelen' zoals het exequatur, op termijn zouden verdwijnen.

Een verdere liberalisatie van het vrij verkeer van beslissingen kan echter niet zonder een minimum aan *harmonisatie* tussen de Lid-Staten. Hier ook geldt de gouden regel van de interne markt, krachtens welke de wederzijdse erkenning slechts kan functioneren wanneer de Lid-Staten elkaars regels en instellingen vertrouwen. Dit vertrouwen kan niet 'van boven' worden opgelegd, doch moet worden verworven. Daarvoor is een zekere mate van harmonisatie van de relevante rechtsregels vereist : zolang het exequatur bestond, konden de Lid-Staten de in hun ogen 'onwenselijke' beslissingen nog weren. Het wegvallen van deze formaliteit betekent echter niet dat het vertrouwen van de Lid-Staten in elkaars justitie plots zal toenemen!

⁸⁰ Luidens de "Haalfjaarlijkse bijwerking aan het Scoreboard van de vorderingen op het gebied van de totstandbrenging van een ruimte van 'vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid' in de Europese Unie, d.d. 23 mei 2001 (COM (2001) 278 def.) was de Commissie van plan om "eind 2001 een voorstel in te dienen tot invoering van een Europese executoriale zetel (lees : titel) voor onbetwiste vorderingen gebaseerd op de vaststelling van minimale regels die de afschaffing mogelijk zullen maken van alle intermediaire maatregelen voor de uitvoering".

⁸¹ Dit verklaart ook waarom bij de herziening van het EEX-verdrag en de invoering van de EEX-Vo komaf kon worden gemaakt met de, weliswaar zeer beperkte, mogelijkheid voor de aangezochte rechter om de door de rechter van oorsprong toegepaste wet te onderzoeken (art. 27-4), een weigeringsgrond die rechtstreeks ingegeven werd door het wantrouwen tussen de toenmalige zes Lid-Staten, zie hierover G. A. L. DROZ, *o.c.*, Parijs, 1972, 334-340.

Er bestaan immers nog aanzienlijke verschillen tussen de manier waarop in elke Lid-Staat recht wordt uitgesproken. Ondanks verdienstelijke pogingen van de rechtsleer,⁸² moet worden vastgesteld dat de eenmaking van het procesrecht in Europa tot nu toe quasi onbestaande is.⁸³ Hooguit kan men spreken van een zekere *negatieve* harmonisatie, mede onder invloed van het discriminatieverbod.⁸⁴

25. Recente rechtspraak heeft bovendien geleerd dat de Lid-Staten van mening kunnen verschillen over de invulling van bepaalde procedurele waarborgen, en dat die verschillen de grensovergang van beslissingen kunnen bemoeilijken. Zo heeft het Hof van Justitie zich moeten uitspreken over een geval waarin een Duitse onderdaan de mogelijkheid werd ontnomen om zich voor een Franse rechtbank door een advocaat te laten vertegenwoordigen, omdat hij niet persoonlijk zou verschijnen.⁸⁵ Het Hof heeft in casu het belang van de vereisten van art. 6 E.V.R.M. onderstreept. Deze vereisten kunnen derhalve door de aangezochte rechter ingeroepen worden om extra-territoriale werking

⁸² Zie vooral de studie van de zgn. Commissie Storme, M. STORME et al., *Rapprochement du droit judiciaire de l'Union européenne / Approximation of judiciary law in the European Union*, Dordrecht, Nijhoff, 1994, 225 p. hierover B. HEB, "Aktuelle Perspektiven der europäischen Prozessrechtsangleichung", *J.Z.*, 2001, 573-683; J. NORMAND, "Le rapprochement des procédures civiles dans l'Union européenne", *Revue européenne de droit privé*, 1998, 383-399; F. J. A. VAN DER VELDEN, "Europees procesrecht en het verdrag van Amsterdam", in *Van Nederlands naar Europees procesrecht? Liber amicorum P. Meijknecht*, Kluwer, Deventer, 2000, 81 e.v.; G. ROUHETTE, "Sur l'harmonisation du droit du procès civil au sein de l'Union européenne", *Justices*, 1995, 365-373 en K. KERAMEUS, "Political Integration and Procedural Convergence in the European Union", *Am. J. Comp. L.*, 1997, 919 e.v.

⁸³ Als een van de weinige verwezenlijkingen van de Europese constructie terzake kan men wijzen op de richtlijn 98/27/EG van 19 mei 1998 betreffende het doen staken van inbreuken in het raam van de bescherming van de consumentenbelangen, *Pb.*, 11 juni 1998, L-166/51. Zie hierover D. BAETGE, "Das Recht der Verbandsklage auf neuen Wegen – Zu den Auswirkungen der Eg-Richtlinie über Unterlassungsklagen zum Schutz der Verbraucherinteressen auf die Verbandsklage in Deutschland", *Z.Z.P.*, 1999, 329 e.v. en J. BASEDOW et al (eds.), *Die Bündelung gleichgerichteten Interessen im Prozess – Verbandsklage und Gruppenklage*, Tübingen, Mohr Siebeck, 1999, 525 p.

⁸⁴ Te denken valt bijv. aan de rechtspraak van het Hof van Justitie i.v.m. de zgn. *cautio iudicatum solvi*, zie bijv. H.v.J., 1 juli 1993, *A. Hubbard t. P. Hamburger*, zaak C-20/92, *Jur.*, 1993, I-3777; *T. Not.*, 1994, 187, noot F. BOUCKAERT; *J.T.*, 1884, 36, noot M. EKELMANS; H.v.J., 26 september 1996, *Data Delecta Aktiebolag t. M.S.L. Dynamics*, zaak C-43/95, *Jur.*, 1996, I-4661; *R.W.*, 1997-98, 59, noot B. DE GROOTE; *R.C.D.I.P.*, 1997, 33, noot G.A.L. DROZ; H.v.J., 20 maart 1997, *Echtgenoten D. Charles Hayes en Jeannette Karey Hayes t. Kronenberger GmbH*, zaak C-323/95, *Jur.*, 1997, 1711; *R.C.D.I.P.*, 1997, 475, noot G.A.L. DROZ; *A.J.T.*, 1997-98, 13, noot B. DE VUYST; H.v.J., 2 oktober 1997, *S. A. Saldanha & MTS Securities Co. t. Hiross Holding AG*, zaak C-122/96, *Jur.*, 1997, 5325; *R.C.D.I.P.*, noot G.A.L. DROZ en algemeen M. FALLON, "Les conflits de lois et de juridictions dans un espace économique intégré. L'expérience de la communauté européenne", *Recueil des Cours Acad. Haye*, t. 253, 1995, 60-70; A. VAN HOEK, "Artikel 12 EG-Verdrag en het (internationale) procesrecht; hernieuwde kritiek op de *cautio iudicatum solvi*", *N.I.P.R.*, 2000, 251-258; J. MEEUSEN, "De *cautio iudicatum solvi* en het Europees rechtelijk verbod van nationaliteitsdiscriminatie", *R.W.*, 1998-99, 719-720.

⁸⁵ H.v.J., 28 maart 2000, *Krombach t. Bamberski*, *R.C.D.I.P.*, 2000, 481 en over deze beslissing J. GUNDEL, "Der einheitliche Grundrechtsraum Europa und seine Grenzen : zu EMRK-konformen Interpretation des Ordre-Public-Vorbehalts des EuGVÜ durch den EuGH", *Eur. Wirtschafts- und Steuerrecht*, 2000, 442-448 en de commentaren van R. GONZÁLEZ GONZÁLEZ, "Límites a la construcción de un 'orden público europeo' en materia de derechos fundamentales. A propósito de la sentencia del TJCE Krombach c. Bamberski de 28 de marzo de 2000", *Revista de derecho comunitario europeo*, 2000, 593-617. Zie ook H.v.J., 11 mei 2000, *Régie nationale des Usines Renault t. Maxicar SpA, O. Formento*, zaak 38/98, en hierover de opmerkingen van B. HEB, "Urteilsfreizügigkeit und Ordre public-Vorbehalt bei Verstößen gegen Verfahrensgrundrechte und Marktfreiheiten", *IPRax*, 2001, 301-306.

aan de beslissing te weigeren.⁸⁶ Zoals Muir Watt het terecht opmerkt, “il est bien trop tôt pour présumer que les garanties procédurales que chaque Etat s’engage à respecter au plan de l’instance directe, suffiront nécessairement à sauvegarder les droits du défendeur à l’exequatur”.⁸⁷

Dit alles wijst erop dat de afschaffing van het exequatur niet zonder risico is. Bij de herziening van het EEX-Verdrag werden trouwens reeds bezwaren geuit tegen een geplande verdwijning van de openbare ordre-exceptie.⁸⁸

26. Een eventuele afschaffing van het exequatur zou niet alleen de ‘ontsnappingsclausule’ van de openbare ordre doen verdwijnen. Ook de mogelijkheid voor de aangezochte rechter om de naleving van de rechten van verdediging na te gaan, zou tot het verleden behoren. Onder de EEX-Vo kan de exequaturrechter, zoals reeds gezegd, onderzoeken of de verweerder tijdig en regelmatig opgeroepen werd.

Het wegvallen van deze mogelijkheid zal het belang van een efficiënte en eenvormige bescherming van de verweerder bij het instellen van de vordering ten gronde nog doen toenemen. De recent in werking getreden Europese Betekeningsverordening (hierna Betekenings-Vo) zal weliswaar zorgen voor een *versnelling* van de uitwisseling van stukken tussen de Lid-Staten.⁸⁹ Op het vlak van de eenvormigheid schiet de verordening evenwel tekort.

⁸⁶ Zie ook de zaak *Pordea* : Cass. fr., 16 maart 1999, *J.D.I.*, 1999, 773, noot A. HUET; *R.T.D.civ.*, 1999, 469 en noot R. PERROT en ook de commentaren van H. MUIR WATT in *Rev. Gén. Procédures*, 1999, 747. *Adde* G. A. L. DROZ, “Variations Pordea (A propos de l’arrêt de la Cour de cassation, 1ère Chambre civile, du 16 mars 1999)”, *R.C.D.I.P.*, 2000, 181-197.

⁸⁷ H. MUIR WATT, “Rapport de synthèse”, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (235), 246.

⁸⁸ Zie vooral A. BURNS, “Der anerkennungsrechtliche ordre public in Europa und den USA”, *J.Z.*, 1999, 278 e.v. en A. STADLER, *l.c.*, in *Revision des EuGVÜ – Neues Schiedsverfahrensrecht*, P. GOTTWALD (ed.), Bielefeld, Gieseking Verlag, 1999, (27) 45. Zoals Walter en Baumgartner het stellen, “Whether such simplifications will be politically feasible remains to be seen. There has been strong support for keeping a public policy defense” (G. WALTER en S. P. BAUMGARTNER, *l.c.*, in G. WALTER en S. P. BAUMGARTNER (eds.), *Reconnaissance et exécution des jugements étrangers hors des conventions de Bruxelles et de Lugano*, 2000, (1), 3, noot 17). Voor het Amerikaanse recht, zie *Baker v. General Motors*, 522 U.S. 222, 233, 118 S.Ct. 657, 664, 139 L.Ed. 2d 80 (1998) en *on remand* 138 F.3d 1225 (8th Cir. 1998). Algemeen E. F. SCOLES, P. HAY, P. J. BORCHERS en S. C. SYMEONIDES, *Conflict of Laws*, 3d ed., St Paul, West, 2000, 1143-1146.

⁸⁹ Verordening (EG) nr. 1348/2000 van de Raad van 29 mei 2000 inzake de betekening en de kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en handelszaken. Zie hierover G. DE LEVAL en M. DUBOIS, “Betekening in de Europese Unie op grond van Verordening 1348/2000 van 29 mei 2000”, in *Het nieuwe Europa’s ipr : van verdrag naar verordening*, H. VAN HOUTTE en M. PERTEGÁS SENDER (eds.), Antwerp, Intersentia, 2001, 169-192; M. DOUCHY, “Le règlement CE n° 1348/2000 du 29 mai 2000 relatif à la signification et à la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires en matière civile et commerciale : de nouvelles charges en perspective pour les huissiers de justice”, *Rev. des Huissiers de justice*, 2001, 77-86; M. EKELMANS, “Le Règlement 1348/2000 relatif à la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires”, *J.T.*, 2001, 481-488; M. FREUDENTHAL, “Europese verordening inzake de betekening en

De Betekenings-Vo regelt immers alleen de *verzending* tussen de Lid-Staten; de eigenlijke *betekening* is nog steeds een zaak van de aangezochte Staat.⁹⁰ De Verordening zegt dan ook niets over de wijze waarop het stuk werkelijk betekend zal worden. Vorm, inhoud en eventuele sanctie van de betekening blijven een zaak van het nationaal recht.⁹¹ Tekenend voor het gebrek aan eenvormigheid zijn de talrijke uitzonderingen en voorbehouden die de Lid-Staten op de Europese regeling hebben bedongen.⁹² Kortom, er blijven nog aanzienlijke verschillen tussen de Lid-Staten op het vlak van de betekening. De afschaffing van elke mogelijkheid om bij de grensovergang de degelijkheid van de betekening te onderzoeken zal niet zonder meer kunnen! Gevreesd kan worden dat deze vraag opnieuw bij de Europese titel zal opduiken, hetgeen de snelheid en eenvoud van de grensovergang niet ten goede zal komen.

27. De moeilijkheden die het afschaffen van het exequatur met zich kan brengen, kunnen gedeeltelijk opgevangen worden indien het voordeel van de Europese titel tot welbepaalde vorderingen beperkt wordt. Voor geldelijke vorderingen, bijv. ‘gewone’ handelsschulden, is het risico immers minder groot dat verschillen tussen de nationale rechtssystemen tot wrevels en fricties leiden.

Daarom kan alleen toegejuicht worden dat de Europese regelgever, ten minste volgens de beschikbare documenten, voor een stapsgewijze benadering geopteerd heeft. In een eerste fase zou het afschaffen van het exequatur alleen voor *niet-betwiste geldvorderingen*

kennisgeving van stukken”, *N.I.P.R.*, 2001, 3-10; P. GOTTWALD, “Sicherheit vor Effizienz? Auslandszustellung in der Europäischen Union in Zivil- und Handelssachen”, in *Wege zur Globalisierung des Rechts. Festschrift für R. A. Schütze zum 65. Geburtstag*, R. GEIMER (ed.), München, Beck, 1999, 225-235; B. HEB, “Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum”, *N.J.W.*, 2001, 15-23; C. LAPORTE, “Signification et notification des actes dans les Etats membres de la CE – Règlement (CE) n° 1348/2000 du 29 mai 2000”, *J.C.P.*, 2000, Ed. G, I, n° 43-44, 25 octobre 2000, 1947-1951; E. LEROY, “Le Règlement (CE) No. 1348/2000 relatif à la signification et à la notification dans les Etats membres des actes judiciaires et extrajudiciaires en matière civile et commerciale, adopté par le Conseil de l’Union européenne le 29 mai 2000”, *Rev. Not. Belge*, 2000, 138-188; W. F. LINDACHER, “Europäisches Zustellungsrecht – Die VO (EG) Nr 1348/2000 : Fortschritt, Auslegungsbedarf, Problemausblendung”, *Z.Z.P.*, 2001, 179-194 en J. MEEUSEN, “Het Europees Betekeningsverdrag : snelheid, soepelheid en samenwerking als troeven voor een meer efficiënte betekeningprocedure in Europa”, *T.B.H.*, 1999, 597-603.

⁹⁰ Zoals G. DE LEVAL en M. DUBOIS (*l.c.*, in *Het nieuwe Europees ipr : van verdrag naar verordening*, H. VAN HOUTTE en M. PERTEGÁS SENDER (eds.), Antwerp, Intersentia, 2001, nr. 6.10), het vaststellen, gaat de regeling “nog niet in de richting van de creatie van een uniforme Europese procedure, die de nationale regels vervangt”.

⁹¹ Zonder dat duidelijkheid bestaat over welk recht op al die vragen toepassing vindt, zie hierover G. DE LEVAL en M. DUBOIS, *l.c.*, nr. 6.14.

⁹² Zie de mededelingen van de lidstaten overeenkomstig artikel 23 van de BetekeningsVo, verschenen in de *Ph.*, 22 mei 2001, C-151/4.

gelden, een begrip dat reeds in de richtlijn betalingsachterstand voorkomt.⁹³ Voor de andere vorderingen zou de aangezochte rechter nog een zekere appreciatiemarge behouden bij het al dan niet uitvoeren van de buitenlandse beslissing.

Dat de titel in een eerste fase tot bepaalde vorderingen beperkt wordt, verdient goedkeuring. Het zal echter de meerwaarde van het nieuwe instrument in vergelijking met de versnelde en vereenvoudigde exequatur-procedure van de verordening nr. 44/2000, echter enigszins verminderen. Het is immers precies voor niet betwiste vorderingen dat de nieuwe exequaturprocedure de grensovergang aanzienlijk zal versnellen. Voortaan zal de schuldeiser op enkele dagen tijd de verklaring van uitvoerbaarheid kunnen bekomen, zonder dat dit hem veel moeite of geld kost. Wanneer de schuldenaar zich niet tegen de uitvoering verzet, en aldus geen rechtsmiddel aanwendt tegen de verklaring van uitvoerbaarheid, zal de exequatur-procedure eigenlijk niet meer dan een 'formaliteit' zijn, in de ware zin van het woord.

28. Daarom rijst de vraag of de afschaffing van het exequatur voor deze vorderingen niet eerder een *symbolische* maatregel is. Deze vraag dient des te meer te worden gesteld nu de verdwijning van de 'intermediaire maatregelen' niets zal veranderen aan het strikt nationaal karakter van de eigenlijke uitvoeringsprocedure. Welke (voorlopige) maatregelen de schuldeiser kan nemen, of hij inzage in het vermogen van de schuldenaar krijgt, al deze vragen zullen in de nabije toekomst naargelang de Lid-Staat verschillend beantwoord worden.

Hetzelfde geldt trouwens voor de procedure om de titel te krijgen. Hier ook zal het nationaal recht beslissend blijven, met als gevolg dat, afhankelijk van de Lid-Staat waar hij wenst te procederen, de schuldeiser een beroep zal kunnen doen op een snelle en efficiënte procedure, dan wel zijn toevlucht zal moeten nemen tot een gewone bodemprocedure en enkele maanden, zoniet langer zal moeten wachten.⁹⁴ De eenvormigheid zal m.a.w. alleen voor de grensovergang bestaan, en niet voor de andere

⁹³ Richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, *Pb.*, 8 augustus 2000, L-2000/35. Een dergelijke, kwalitatieve afbakening van het toepassingsgebied van de titel is te verkiezen boven de traditionele kwantitatieve methode, waarbij slechts vorderingen tot een bepaald bedrag geïnduceerd worden (bijv. art. 590 Ger.W.). Deze eerste methode biedt immers het onmiskenbaar voordeel dat de titel een ruimere werkingssfeer krijgt. Anderzijds is een afbakening aan de hand van een 'kwalitatief' criterium veel moeilijker en noopt ertoe een gedetailleerde omschrijving te geven van de geïnduceerde vorderingen.

⁹⁴ Voor een rechtsvergelijkend overzicht van de invorderingsprocedures, zie J.-P. CORREA DELCASSO, "Le titre exécutoire européen et l'inversion du contentieux", *Rev. int'l dr. comp.*, 2001, (60), 65-68.

fasen van de invordering. Welnu, als één of meer schakels van de ketting het laten afweten, kan men voor het uiteindelijke resultaat vrezen. Daarom werd al heel vroeg voorgesteld om de afschaffing van het exequatur gepaard te laten gaan met de invoering van een eenvormige en snelle procedure tot het bekomen van een titel. In het bijzonder werd gedacht aan een Europese procedure tot betaling van geldsommen, op het model van de ‘injonction de payer’.⁹⁵

Niet alleen zou dit het vertrouwen tussen de Lid-Staten ten goede komen. Door het bekomen van een Europese titel in de staat van oorsprong afhankelijk te stellen van een aantal ‘minimum-normen’, wordt het voor de Lid-Staten eenvoudiger om af te zien van de mogelijkheid om achteraf enig controle op de buitenlandse beslissing uit te oefenen. Bovendien zou dit garanties geven over de eerste schakel van de ketting, waarvan niet meer gevreesd zou moeten worden dat het de invordering vertraagt.

29. Het lijkt erop dat de Europese regelgever bewust was van de noodzaak om de procedure ‘*en amont*’ aan bepaalde eenvormige voorwaarden te onderwerpen. De richtlijn over de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties verplicht de Lid-Staten immers om vóór augustus 2002 een bijzondere invorderingsprocedure in het leven te roepen, op grond waarvan de schuldeiser binnen 90 dagen een executoriale titel kan bekomen.⁹⁶

Zelfs al laat deze bepaling veel manoeuvreerruimte over aan de Lid-Staten, toch vormt de toekomstige ‘Europese’ invorderingsprocedure een toe te juichen aanvulling op het voornemen om het exequatur af te schaffen. Alleen bijkomende harmonisatieinspanningen kunnen immers vermijden dat de Europese titel een maat voor niets wordt.

Bij wijze van besluit

⁹⁵ Zie bijv. de reeds aangehaalde studie van D. HECTOR in *Betekening in het buitenland en de Europese titel*, Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders, Arnhem, Gouda Quint, 1996 en recenter het voorstel van J.-P. CORREA DELCASSO, *l.c.*, *Rev. int'l dr. comp.*, 2001, 60-82, in het bijz. pp. 71-82. Over de verschillende vormen van de ‘injonction de payer’, zie G. DE LEVAL, *l.c.*, in *L'efficacité de la justice civile en Europe*, M.-T. CAUPAIN en G. DE LEVAL (eds.), Brussel, Larcier, 2000, (83), 90-95.

⁹⁶ Artikel 5 van de Richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000 betreffende de bestrijding van betalingsachterstand bij handelstransacties, *Pb.*, 8 augustus 2000, L-2000/35.

30. Met de inwerkingtreding van de EEX-Vo is de overgang van een beslissing van een Lid-Staat naar een andere een formaliteit geworden. Ook voor de werknemer is dit een welkome ontwikkeling. Het lijkt ons dan ook niet aangewezen om een speciale exequatur-procedure voor het arbeidsrechtelijk contentieux te voorzien. Niet alleen omwille van de reeds geconstateerde vermenigvuldiging van bronnen : zelfs voor de ‘specialist’ wordt het stilaan moeilijk om, tussen de verschillende versies van het EEX-Verdrag, de EEX-Vo, die niet voor Denemarken geldt, en het Lugano-Verdrag dat ook aan herziening toe is, te weten welke versie van de Europese tekst in een gegeven geval toepassing vindt.⁹⁷ Een bijkomende en aparte regeling voor werknemers zou het geheel onoverzichtelijk maken.⁹⁸

Bovendien komt de versnelde en vereenvoudigde exequatur-procedure aan de de meeste verwachtingen toe. Wil men verder gaan, dan is in de eerste plaats meer eenvormigheid tussen de nationale rechtsstelsels vereist. De Lid-staten moeten zich de middelen van hun ambitie geven. Indien de uiteindelijke doelstelling erin bestaat het exequatur af te schaffen, zal nog een grote inspanning moeten worden geleverd om de nationale procedures, zowel tot het verkrijgen van een titel, als voor de eigenlijke executie ervan, naar elkaar toe te brengen. Een zekere convergentie is op dit vlak een onmisbare voorwaarde voor het slagen van de wederzijdse erkenning.

⁹⁷ In 1998 merkte de Commissie al op dat het afgezien had van de totstandbrenging van een afzonderlijk instrument voor de verdere vereenvoudiging van het exequatur, omdat “het gelijktijdig bestaan van twee “concurrerende” regelingen duidelijk negatieve gevolgen voor de gebruikers (magistraten, advocaten, enz.) die voor het overgrote deel reeds vrij weinig vertrouwd zijn met het Verdrag van Brussel [...]”, Pb., 31 januari 1998, C-33/9, nr. 18.

⁹⁸ Rechter Puissochet spreekt in dit verband van “une complication extrême de la détermination des versions du texte applicables” : *l.c.*, in *Les effets des jugements nationaux dans les autres Etats membres de l’Union européenne*, Brussel, Bruylant, 2001, (1), 5. Zie hierover N. WATTÉ, “La Convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l’exécution des décisions : quelle version appliquer?”, *T.B.H.*, 1996, 758-771 alsook J. ERAUW, “De Verdragen van Brussel en Lugano uit mekaar houden voor internationale bevoegdheid en exequatur”, *T.B.H.*, 1996, 772-782.